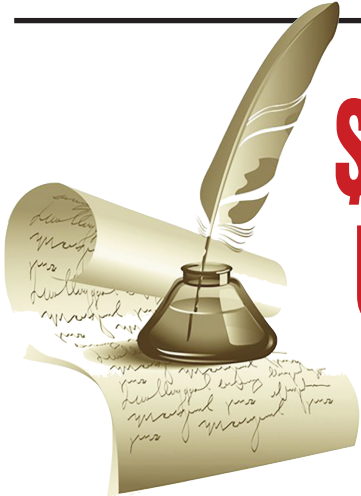

ŞƏNBƏ ÜÇÜN NƏZM

ZƏNGƏZURDA DOĞULDUM...

HƏSRƏT

Bir səhər oturub yol maşına
Qəlbimdə həsrətin, ümidin, şübhən...
Kəndimiz görünən gedik başına,
O nəğməli yurda uçacağam mən!

Ensiz dağ yolunda düşüb məşindən,
Salam verəcəyəm daşa, qayaya.
Kiçik kənd çayına çatdığım zaman
Dünya mat qalacaq səse, haraya.

Şər düşəcəyən Araz boyunca
Bir tanış ünvana,
bir doğma ada.
Belə gözəcəyəm yollar boyunca
Sellimi, əhli-kef, payı-piyada!

Sonra evimizə baş alacağam,
Hardasa bir qərib şimşək çaxacaq,
Min yol dolacağam,
boşalacağam.
Göz yaşım qəlbimə axacaq ancaq!

Uşaqlar sevinclə qarşılar məni:
“Əmi, o körpüdən ehtiyatla keç...”
Sonra görəcəklər bu “qonaq əmi”
Şəhər adamına oxşamayır heç.

Bir ağsaqqal qoca tanıyar, durar;
(İllər qəmətinə yaman eyibdir)
- Qaçın muştuluğa,
Haydı, uşaqlar,
Rəhmətlik Xuduşun oğlu gəlibdir!

Anamın gözündə yaş görünəcək,
Höknürtümü zorla saxlayacağam.
Yenə Leyli xala asta dinəcək,
Kövrək ürəkləri “dağlayacağam”.

Qoca itimiz də haray salacaq,
Dörd yanımda gözib-dolanacaq hey!..

DİDƏRGİNLƏR

Küləkli çöllərdə, qarlı havada
Kəsə çıxırları gözən tapılmaz.
Göz yaşları qalan isti yuvada
Təndirlər üşüyər -
Çörək yapılmaz.

Qabağı gah duman, gah da çən kəsər,
Ağrılar üz tutar ümidə sarı.
İgidlər hirsinin başını kəsər,
Yorğun izdihamlar yorar yolları.

Düşərlər taleyin uzaqlığına,
Kimsədən bir qurtum su uman olmaz,
Fikirilər dirənər kədr dağına,
Gözlər od püskürər,
yalanı olmaz!

İzlər səpildikcə palçığa, qara
Sorar ürəkləri susuzluq, bürkü.
Hələ xəbərin yox, a bəxti qara,
Vətəndən böyükdür Vətənin yükü.

Hara üz tutsa da ayaqlar, əlləri...
Ürəklər nisgillə, həsrətlə dolu.
Qayıdər ildırım sürəti ilə
Vətənə qayıdan qorxulu yolu.

Qoyarlar tövlədə atı, yəhəri...
Xeyri qabaqlayar hər addımda şər,
Bizim bu günlərin didərginləri
Gözümün önündə tarixə düşər.

Nə gözlər bu axşam, bu gecə, sabah?
İnsan dərd əlindən saçını yolar.
Bu əsrin sonunda, Allah, ay Allah,
Vətənin yolu da qorxulu olar?!

Bu da bomboş şəhər,
sarımtıl gündür...
Gözməyə çıxarlar qürbət ölkəni:
Vətən
lap axırda... ölmək üçündür,
Yoxsa ölməyə də qoymurlar səni!

Məzarlar uçunar qəm-möhndət ilə:
Pirlər gözlərinin yaşını silər,
Xalqın təsəllisi gəlsə də dilə,
Didərgin dərddini
didərgin bilər!
Sozalar ömür də,

Sozalar gün də,
Zülmət zaman-zaman ayaqlar yeri,
Yalanmış sən demə, bu zülm önündə
Uzaq Afrikanın didərginləri.

Düşmənin gizlənib düşmənin dalında,
Bu daş hansı dağdan qopub sürüşüb?
Bizim bu günlərin qovğalarında
Haqq, ədalət özü didərgin düşüb.
1989

MİĞRİ

Uca dağlarında şırşır bulaqlar,
Ceyranlı, ciyürlü gözəl oyaqlar...
Qəlbim hara getsə səni soraqlar -
Zəngəzur yurdunun tərləri Mığrı.

Tağəmir yaylağın, Xəllərə dağın,
Aldərə dağların, Kazım bulağın...
Sənin hər obadan gəlir soracağın -
Dadlı meyvələrin loğmanı Mığrı.
Yayda qar istəsən Ələngəzə bax,
Lehvazdan çiçək dər, öz saçına tax,
Ən ləzzətli üzüm Lökəddir ancaq,
Könlümün öz dağı, aranı Mığrı.

Hələ Maralzəmi çıxmış yadımdan,
Dinir təpələrdə o Rəhim çoban.
Gözüm ayrılmaıyır köksündən bir an,
Dolanmaq istərəm hər yanı, Mığrı.

Yayda bağlardadır qış qarın sənin,
Deyir alma, üzüm, yay narın sənin,
Gözdədir payızın, baharın sənin,
Kəklətdək qızların məkanı Mığrı!

MİĞRİ ÇAYI

Çoxdan bura düşməmişdi
İzim, yolum, Mığrıçayı.
Bu yay gəldim, cənnət oldu
Sağım, solum, Mığrıçayı.

Sahillərini dolandım,
Uşaqlığıma boylandım,
Gah sevindim, gah da yandım,
Aman, zalım Mığrıçayı.

Qayalar fikrə dalıbdır -
Arxlar bir az sozalıbdır.
Suyun niyə azalıbdır,
Qadan alım, Mığrıçayı?!

Harayla günəşi, ayı,
Ötən hər payızı, yayı!
İstəyirəm ömrüm boyu
Burda qalam, Mığrıçayı.

Qəlbim içi - oyum-oyum,
Baxışlarım - duyum-duyum.
Sən quruma, mən quruyum,
Qurban olum, Mığrıçayı!

GƏRƏK KƏNDİMİZDƏN ÇIXMAYAYDIM HEÇ

Gərək kəndimizdən çıxmayıdım
heç -
İndi bir külfətin bal arısıydım.
Beş babat kitabım çıxmazdı, nə qəm -
Bir elin dərddinə mən yarasaydım!

Gərək çıxmayıdım kəndimizdən
heç -
Əkəydim qap-qara öz torpağımı,
Gərək yandırardım öz çırağımı,
Gərək böyüdəydim çiçəklərimi,
Qucaqlayıdım öz küləklərimi,
Gəzəydim səllimi çovğunda, qarda,
Beşi mənə baxıb qalardı orda -
Beş çinar artardı yol qırağında...
Təki ömrün-günün bu sərt çağında
Vəfalı qalaydım babam qalayan,
Atam yandırdığı ocağa, oda.
Mənə o töhfəni verməmişdi zaman,
Mən də öz əlimlə qoydum gör har-
da?..

Deyirlər, o yerlər mən görəndeyil,
Dəyişib hər fəsil, dönüb ilbəil.
Əkirlər - göyərmir o nağıl torpaq,
Sönüb birdəfəlik o sönməz ocaq,
Qızdırı bilməyir onu yad odu,
Natanış nəfəsi, natanış adı.
Susubdur o yellər, o küləklər də,
Açılmır o güllər, o çiçəklər də...

Neçə kənd, neçə yol batıbdır yasa,
Göylər şivən edir indi hardasa...

Gərək çıxmayıdım
kəndimizdən heç,
Çapa verməyəydim beş-on şeirimi,
Özüm isidəydim öz nəfəsimlə
Öz doğma yurdu, doğma yerimi.
Gərək öz dağımın yelli sazında,
Gərək öz bağçamın ilkin yazında
Axaydı üzümə alnımın təri,

Onda itədimi babamın qəbri,
Onda çatlardımı atamın qəbri?

Gəzdim çox diyarı, gəzdim çox yanı,
Mənsiz də kitab çox, nəşirlər vardı,
Bu böyük sənətin nəhəng meydanı
Mənsiz də tünlүkdür,
Mənsiz də dardır...

Gərək kəndimizdən
çıxmayıdım heç.

MARALZƏMİ

Şiş buynuzlu dağlarında izlərim qaldı
Yellər, sellər çox çarpışdı,
poza bilmədi.
Mın bir rəngli yuxu gördüm, yollar
saraldı,
El yığışdı, bu yuxumu yoza bilmədi.

Hələ adın düşməyibdir bir xəritəyə -
Ürəyimdə çox arzumun başı ağardı.
Onda... qara qayaların boylanən göyö,
Şəvə kimi saçlarıma ağ qar yağardı.

Sevgilər var - çiçək kimi açılar, solar,
Mən qırx ildir açıqlamışam,
sola bilmirəm,
Öz yurdunu beşcə gündə unudanlar
var,
Otuz ildir mən şəhərli ola bilmirəm.

Ay eloğlu, ay el qızı, məni çağırın
Məndən sonra gələnlərin
oğlan toyuna,
Həsərtiyəm unuduğum ürək cığırın,
Tamarziyam birəcə ovuc bulaq suyuna.

O dağlarda, dərələrdə özümü yorum,
Saçlarımla rəngi kimi gün dəyişibdir.
Lökün köhnə məktəbinə təzəcə baş
vurum,
Görüm mənim skamyamda kim əylə-
şibdir?

Dağa, düzə yolu düşdü,
şimşək çaxmadı,
Atasını yandırdılar haqqın, inamın,
Yüz canavar hücum etdi,
bir şey çıxmadı,
Bəs necoldu sürüləri Rəhim çobanın?

Bu möhnətə lal qayalar
tutulub, dolub,
Ər igidlər, sus, sonalar saya salmayıb.
Əl tərənib, kənd yürüyüb şəhərli
olub,
Qonaq atı tutmağa da uşaq qalmayıb.

Məzarlığı böyüdübdü hər payız,
hər yaz,
Tüstüləri sozalıbdır uşaqlığımın,
O günlərin... dərələrə süləyən haray,
Səsi-küyü azalıbdır uşaqlığımın.
Sozalsa da, azalsa da ana yurdumdur,
Almaçıq dayanmışam alın tərimlə!
Bərkə düşsəm, öz süvari könül or-
duumdur
Öz Şəhərim, öz Xəzərim,
öz Zəfərimlə!

...Yolum düşməz o yanlara...
küsdün, incidin,
Çəşmələrin gileyəndi, daşların dindi.
Gözlərimdə gen dünyanın
uzaq küncüyüdü, Gen dünyanın mərkəzinə
dönmüsən indi.

“QIZIMLA ATA-BABA

OCAĞINDA”DƏFTƏRİNDƏN Babalar

Doğulduğum yer -
Zəngəzurun Maralzəmi dərəsi.
İlkin adım -
Soltan yüzbaşının nəvəsi.
Babamdan
atama, anama qalan
iki güvən xalı olub,
bir də Zinyət nənəmin cəhrəsi.
Bir duz-çörəyi qalıb dillərdə,
bir də insan məhəbbəti - ellərdə!
Deyirlər ki,
o, yüzbaşı ola-ola
zəhmətsevər, insansevər adam olub.
Kəndimizə qonaq gələn
kasıbları
duz-çörəklə qarşılayan
elə mənim babam olub.

Bir gün bir el
Haray-bəşir qoparıb:
- Ay aman!!
Soltan yüzbaşını
Bahar çayı aparıb!!
Bir insan faciəsi
bir mahalın ürəyini
yeyib... yeyib...
Sən bir eldə sevgiyə bax -
candan artıq istədiyi
zümzüməli Bahara da,
min nəğməli bahara da
ağ deyib:
“Bahar, neylədin, Bahar?!”

Sen nə söylədin, bahar?
Soltansız bir mahala
De, nəyə gəldin, bahar?!

Mənim atam - sənin baban
bağban olub,
suçu olub,
yazı-pozu bilməyib.
Mənim atam - sənin baban
Göz yaşını ürəyinə axıdıbdır:
düşməninin önündə o,
dostlarının yanında o
gözlərini silməyib.
Sakit, ötkəm ələmiylə
öz eşqini, arzusunun
neçə dostun ürəyinə
əbədlilik salıbdır,
Bağban atam,
suçu atam -
sənin baban
erkən köçüb bu dünyadan...
Onun adı
bir mahalda qalıbdır.

Maralzəmi

Bu kənd - mənim doğma kəndim
Maralzəmi,
Bu kənd - mənim ilkin misram,
ilkin bəndim,
Maralzəmi!
Kiçiklikdə ilk yaşımı
xatırladım,
daldə qalan illərimin
ən balaca qardaşını

Məğrurluqda, təmizlikdə
Ələngəzin qardaşdır,
Xəllərgədə duru, qaynar
Çəşmələrin sirdaşdır.
Bu cığırlar,
bu dərələr,
bu qayalar,

sehrlidir hələ mənə,
Uşaqlıqdan vurulmuşam
Zəngəzurda saz tutana,
söz deyənə.

Bu yollarla kürəyimdə
qısa odun daşımışam,
Hələ odun yanmamışkən
mənim özüm
bu yollarda alışmışam,
Bu daşlarla çırpılmışam mən
ürəyimin ağrısını,
Hələ qayğı duymamışkən
İstəmişəm özüm çəkim
evimizin qayğısını...

Bağcamıza yorğan sanıb,
vurulmuşam qalın qara,
Bu binanı
sənin baban təkəcə tikib
qırx bir-qırx beş davasından
üç il sonra.
Su verəni, daş yonanı,
palçığını yoğurmanı
özü olub,
nərsəni, pərdəsini rəndələyib
doğrayanı
özü olub.
Fəhləsi də, ustası da
özü olub,
dülğəri də, bənnası da
özü olub.

“AVTOPORTRET-83”

Zəngəzurda doğuldum,
İrəvanda yaşadım,
Bakıda öləcəyəm.
Kövrək sarı sim idim,
Unudulmuş,
Mükəddər
nəğməyə dönəcəyəm.
Bir yaddaş istəyərdim-
Bacara bilsə əgər-
Ömrünün qarasını,
ağını, yarasını,
çətin-çətin təzədlə
saatları, günləri
vura, çıx, cəmləyə...
Yoxsa bütün həyatım,
ömrüm, müqəddəratım,
siğışar beş cümləyə.

Zəngəzurda doğuldum,
İrəvanda yaşadım,
Bakıda öləcəyəm.
Kövrək sarı sim idim,
Unudulmuş,
Mükəddər nəğməyə dönəcəyəm.
Nekroloq istəmirəm,
Urvatlı misralarım,
Oxunan nəğməm varsa,
İlk şeirimi çap edəndə
o qəzetdə yazılısın.
Heç bilmirəm nə deyim,
Heç bilmirəm, doğrusu,
qəbrim harda qazılısın?

Bakı tünlүkdür yaman,
Mənim boyum ucadır.
Zəngəzurda yer boldur-
Kəndimiz balacadır,
Qəbristanı yol üstə...
Mənim kimi oğullar
dönmədi doğma kəndə.
Ürəyim qana dönür
Hərdən ora gedəndə...
Bu gün doğma kəndimdə
babamın nəfəsi var,
Sabah kiçik kəndimin
böyük qəbristanının
yoldan ötən atların
dırnaqları zərbindən
məhv olmaq təhlükəsi var...

Zəngəzurda doğuldum,
İrəvanda yaşadım,
Bakıda öləcəyəm.
Kövrək sarı sim idim,
Unudulmuş,
Mükəddər nəğməyə dönəcəyəm.

Tək-tənha adamlarla,
böyük izdihamlarla,
təzə-tər səhərlərlə,
gəzdiyim şəhərlərlə,
oxuduğum kitablar,
gördüyüm heykəllərlə,
önündə baş əydiyim
pirlərlə məbədlərlə
tanıdım bu həyatı.

Ömrüm-üçcə misralı
bir yarımcıq bayatı!
Bu misralar doğulub
Səyyah ayaqlarımın,
sonsuz soraqlarımın,
leysan yağışlarımın,
heyrət baxışlarımın
nidəsi, zərbəsiylə,
Axırıncı misrası
yazılmaıyıbdır hələ.

...İndi burdan baxıram
Yaşadığım günlərin,
yazdığım sətirlərin
qarasına, ağına,
Bir qədəh qaldırıram
bayatımın sonuncu misrası yazılacaq
o günün sağlığına!
Deyirəm: gec gəl, ey gün!
Həsərt əzəldən elə
Təbiətin şairə ən qiymətli bəxşidir,
Uğursuz uğurlardan
yenə həsrət yaxşıdır.
1983, Praha.

Hidayət